

דף לח.

עין משפט א.ג.

ח"מ סימן רצב סעיף טו

טו. לא עירבם עם פירותיו אע"פ שמתחסרים והולכים לא יגע בהם ^ז, והוא שחסרים חיסרון הראוי להם בכל שנה, אבל אם חסרו יותר מהשיעור אם בעל הפקדון בעיר יודיענו ^ק, ואם אינו בעיר מוכרן בבי"ד.

עין משפט ה

ח"מ סימן רצב סעיף טז

טז. המפקיד פירות אצל חבירו והרקיבו, דבש ונפסד, יין והחמיץ הרי עושה תקנה לבעל הפקדון אם אינו בעיר ומוכרם בבי"ד ^ר אע"פ שעמדו בהפסדן ואינם נפסדים יותר מ"מ הסלים והכלים מוסיפים הפסד.

עין משפט ו.

ח"מ סימן רצב סעיף יט

יט. כל המוכר פקדון על פי בית דין הרי זה מוכרו לאחרים אבל לא לעצמו מפני החשד ^ש, והדמים יהיו מונחים אצלו ^ת, ויש לו רשות להשתמש בהם לפיכך הרי הוא עליהם שומר שכר ^א אע"פ שעדיין לא נשתמש בהם.

עין משפט ז.

י"ד סימן רנז סעיף ב

ב. גבאי צדקה שאין להם עניים לחלק להם עושים כל המעות לדינרים

צ. ממשנה בב"מ ל"ח ע"א וכת"ק ואע"פ שנחסרו כל החיסרון הראוי להם בזמן מועט לפני שתיגמר השנה ג"כ לא יגע בהם.

ק. כ"כ ה"ה בפ"ז משאלה הלכה א'. וכ"כ בספר המקח לרב האי גאון שער ו' דרך ו'.

ר. מברייתא שם בב"מ ל"ח ע"א וכחכמים.

ש. מברייתא בב"מ ל"ח ע"א.

ת. רמב"ם פ"ז משאלה הלכה ה', וכתב ה"ה לא נתבאר זה בגמ', אבל הרמב"ם דימה זה למעות צרורין אצל חנוני בסעיף ז'.

א. אבל פטור מאונסין אפי' להרי"ף והרמב"ם שכאן הוא גם ירא לקנות בהם סחורה שמא יבוא בעל הפקדון פתאום ליטול דמי הפקדון כך פירש בסמ"ע בס"ק מ"ב.

רק לאחרים ולא לעצמם.

כמ"כ אם צריכים למכור מה שגבו מהתמחוי ימכרו לאחרים ולא לעצמם משום החשד.

ג. אין מחשבין בצדקה עם גבאי צדקה^ב ולא בהקדש עם הגזברים שנאמר "ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים".

הגה: מ"מ כדי שיהיו נקיים מה' ומישראל טוב להם ליתן חשבון^ג, וכל זה בגבאים הכשרים, אבל מי שאינו כשר^ד או שנתמנה באלמות ובחזקה צריך ליתן חשבון, וה"ה בכל הממונים על הציבור.

הגה: כשרוצים הציבור יכולים לסלק הגבאי ולמנות אחר^ה, ואין כאן משום חשד וה"ה לשאר הממונים.

דף לח:

עין משפט א.

ח"מ סימן רצב סעיף טז
עיינ לעיל דף לח. עין משפט ה

עין משפט ב.ג.

ח"מ סימן רפה סעיף ב

ב. שבוי שנשבה או הבורח מחמת סכנת נפשות חייבים בי"ד להעמיד

ב. בברייתא שם דף ט' ע"ב, ובטור הוסיף "הכשרים" וצ"ל דכל אחד יש לו חזקת כשרות עד שאיתרע. מראשון לציון.

ג. והוא ממדרש תנחומא ריש פ' פקודי ממה ע"ה, ועיין בגאון אות א'.

ד. אפי' נתמנה מדעת הציבור. ש"ך ס"ק ג'. דאם קוראים עליו תגר שלא נהג כשורה וחושדין אותו בדבר שראוי להסתפק בעיני הדיין פשוט שצריך ליתן חשבון לפני כל מערער עליו.

ה. בש"ך בס"ק ד' כתב בשם הכלבו דבתוך הזמן שמינו אותו לכך אין יכולים לסלקו משום חשד, וא"כ מסלקים אותו רק בסוף הזמן שאז אין חשד, וכ"כ בברכי יוסף. והגם שבכל דבר מצוה כיון שעלה שוב לא ירד כיון שהמינוי לזמן קצוב הוי כהתנו. מספר ראשון לציון. וכן מבואר להדיא בשו"ע או"ח סימן נ"ג סי' כ"ו. עיי"ש.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

המטלטלים שלהם ביד נאמן^ו ע"פ בי"ד ומורידים לתוך הקרקעות שלהם קרובים^ז הראויים לירש כדי לעבוד בהם עד שיודע שמתו או עד שיבואו.

הגה: היו הרבה יורשין וקצתן עובדי אדמה והשאר אינן עובדי אדמה מורידין לאותם שעובדי אדמה^ח.

ב ג. כשחוזרים השבוי או הבורח שמין לאלו הקרובים שהורידו מה שעשו ומה שאכלו כמנהג האריסים^ט.

הגה: וי"א דוקא בשבח שמין לו כאריס, אבל פירות נוטל הכל^י.
ואם שמעו בו שמת קודם שהורידוהו ואח"כ באו אין לו בשבח כלום^כ אלא מה שאכל אכל ומה שהוציא הוציא.

ב ד. אין בי"ד חייבים להעמיד אפוטרופוס לגדולים שהם בני דעת וע"כ אין בי"ד מעמיד אפוטרופוס לשבוי ובורח על המטלטלין

ו. מימרא דשמואל בב"מ ל"ח ע"ב. ול"ט ע"א, ומימרא דרב יהודה אמר שמואל ששבוי שנשבה והניח קמה וכו'. ויש ללמוד שאין מורידין קרוב למטלטלין.

ודוקא בורח מחמת סכנת נפשות שלא היה לו פנאי לצוות אז בי"ד חייבים לדקדק בנכסיו שלא יופסדו. סמ"ע ס"ק ג'.

ז. משני טעמים מורידין דוקא קרובים א'. שאם יורידו אחר אולי תהיה כוונתו להרבות פירות וליטול בו חלקו כמו אריסי העיר ויפסיד הקרקע. משא"כ קרוב הראוי לירש נזהר שלא יפסיד הקרקע. ב'. כיון שיש להסתפק בו שמת למה נפסיד בתקנתנו הקרוב ולהשחית נחלתו, וע"כ טוב ליתן בידו הקרקע ולאכול ממנה פירות מלתת אותה לאיש אחר. סמ"ע ס"ק ד'.

ה. טור בשם הרא"ש.

ט. רמב"ם פ"ז מנחלות הלכה ה'.

י. טור בשם ר"י בתוס' בב"מ ל"ט ע"א ד"ה וכולם, והרא"ש בתשובה כלל ל"ב סי' ד'.

כ. דבלא שמעו שמת יש לחוש שיכוון להרבות בפירות ולהכחיש הקרקע שאומר היום או מחר יבוא השבוי ויטול הקרקע מידו ע"כ הוצרכו חז"ל לתקן לו לקחת גם בשבח יטול אם יבוא ואז לא יכחיש הקרקע, אבל בשמעו בו שמת והורידו אותו ע"פ זה בתורת שהיא שלו כדין יורש אין חשש שיפסידה ומשום כך לא תיקנו לו ליטול בשבח אם יבוא, אלא דינו כבעל בנכסי מלוג של אשתו ומתה שמה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל. סמ"ע ס"ק ט'.

ובגמ' בב"מ ל"ט ע"א דאפוטרופא לדיקנני לא עבדינן היינו לגדולים בעלי זקן, והטעם כתב הרא"ש לפי שאין שכיחים להמצא אפוטרופוסים שיסכימו.

והקרקעות ^ל עד שיבואו או שיודע שמתו.

הגה: מ"מ אם ישנו מי שרוצה להיות אפוטרופוס לתקנת השבוי מעמידין אותו, ואין תקנה גדולה יותר מזו, מ"מ היורש יכול למחות ^מ שלא למנות אפוטרופוס, וי"א דאינו יכול למחות ^נ.

הגה: שוטה דינו כקטן ^ס ומעמידין לו אפוטרופוס.

ח"מ סימן רפה סעיף ג.ה.

ג ה. שבוי שנשבה וברח מפני הסכנה והניחו קמה לקצור וענבים לבצור ותמרים לגדור וזתים למסוק, בי"ד מעמידים אפוטרופוס ^ע וקוצר ובוצר ומוסק ומוכר הפירות ומניח דמיהם עם שאר המטלטלין בבי"ד ואח"כ מורידין קרוב לנכסיו, שאם ירד תחילה שמא יתלוש הפירות האלו שהם כתלושים ויאכל אותם ^פ.

וה"ה בחנויות ^צ העשויות לשכירות ואינם צריכים עבודה ולא טורח ואין אדם נותן אותם באריסות, אין מורידין להם יורש שהרי גובה השכר

ל. לפי שלא ימצאו בי"ד מי שיעשה זה, שאדם מתרצה להיות אפוטרופוס בשביל היתומים משום מצוה, אבל לגדולים לא יעשה וע"כ אין בי"ד מצווין לבקש ע"ז כי לא ימצאו. סמ"ע ס"ק י"א.

מ. ביד בי"ד שלא למנות כדי שלא יפסידו לו בדבר שאינו מצוי. סמ"ע ס"ק י"ג.

נ. ה"ה בשם הרשב"א.

ס. בי"ד בשם הרשב"א בתשובה המיוחסות להרמב"ן סי' ס"ו. וכתבו המחבר בסי' רל"ה סעיף כ'.

ע. מברייתא בב"מ ל"ח ע"ב, ורמב"ם פ"ז מנחלות הלכה ד'. וכתב ה"ה שהרמב"ם מפרש כאן ביורד על דעת להחזיק ולנחול וסבור הרמב"ם כיון שבשבוי מורידין קרוב לנכסיו בלא ששמעו שמת ע"מ להתעסק בהם באריס, כשמעו שמת עולים דרגה ואם ירד בתורת נחלה אין מוציאין מידו. והיוצא לדעת שאין מורידין לנכסיו קרובים אם שמעו בו שמת מעלין אותו שמורידין קרוב לנכסיו כאריס, אבל אם לנחלה מוציאין מידו. ובוזה נתיישרה השגת הראב"ד. באר הגולה ס"ק א'. והתוס' כתבו בענין אחר.

פ. היינו שיצא למקום רחוק ומקום סכנה ואין שיירות מצויות, שהיוצא בדרך דרכו לצוות לביתו, ומשזה לא ציוה אומדן דעתיה שלא ניחא ליה שירדו אחרים לנכסיו, אבל כשהלך למקום קרוב מדעתו, או רחוק ושיירות מצויות אנו אומרים שמשום כך לא ציוה דסבר לשוב היום או מחר, וכיון שלא שב ודאי נאנס ודינו כשבוי. כ"כ הב"י בשם ר"י בן הרא"ש. סמ"ע ס"ק ב'.

צ. ואף שאין מצוי אדם שירצה להיות אפוטרופוס על נכסי גדולים הנ"מ בעבודת קרקע שצריך טורח משא"כ בדברים העומדים ליבצר. סמ"ע ס"ק י"ד.

ואוכל, אלא מעמידים אפוטרופוס גבאי ויביא השכר לבי"ד להיות מונח עד שיביא היורש ראייה שמת או יחזור השבוי ויטול את שלו. ואין מורידין לעולם קרוב אלא לשדות גנות וכרמים שיהיו כאריס כדי שלא יפסדו ונמצאו בורים ושוממים.

ה ז. שמעו בו שמת ק בי"ד מוציאין כל המטלטלין ומניחים אותם ביד נאמן. ומורידים הקרוב לשדות כאריס עד שיביא ראייה ברורה שמת או עד שיבא.

עין משפט ד.ה. חו"מ סימן רפה סעיף א

א. שבוי שנשבה ושמעו שמת וירדו יורשיו לנחלה וחלקו נכסיו בניהם אין מוציאין אותם מידם ^ר.

וה"ה הבורח מחמת סכנה, אבל היוצא לדעתו ^ש ששמעו בו שמת וירדו יורשיו לנחלה מוציאים מידם עד שיביאו ראייה שמת מורישין.

חו"מ סימן רפה סעיף ד

ד ו. אם יצא לדעתו והניח נכסיו ואין ידוע להיכן הלך אין מורידין קרוב לנכסיו ^ת, ואם ירד מסלקין אותו ^א, ואין בי"ד צריכים לטפל בו ולהעמיד לו אפוטרופוס לא לקרקע ולא למטלטלין, אלא הדברים יעמדו ביד זה שנמצאים תחת ידו עד שיבוא ויתבע או עד שימות ויתבעו יורשיו. ושדות או כרמים שהניחם בורים ישארו בורים שהרי הוא ברצונו איבד ממונו ואבידה לדעת אין אנו מצווין להחזירה ^ב.

ק. שם בב"מ ל"ט ע"א מימרא דרב יהודה אמר שמואל.

ר. וכן בחצירו ופונדקאות שאין ניתנים באריסות ואין ההפסד מצוי בהן אין מורידין להם קרוב, וזו דעת הרמב"ם וכתב ה"ה שהם דברים נכונים.

ש. ביוצא לדעת ושמעו בו שמת כדין שבוי וזו דעת הרמב"ם אבל הרמב"ן והרשב"א חלקו ע"ז וסוברים שהקרובים לא ירדו רק ששומעין להם להוריד רחוק ע"פ בי"ד כדי שהנכסים לא יפסדו.

ת. מימרא דרב נחמן אמר שמואל שם בב"מ ל"ט ע"א.

א. מברייתא שם היורד לנכסי רטושין, מוצאין אותם מידו. ופירוש רטושין שהלכו להם מדעת. שאילו רצה שאחרים ירדו היה מצוה שהרי יצא לדעתו.

ב. כ"כ הטור והמחבר בסי' רס"א סעיף ד'.

הגה: אם נפלו לו נכסים שלא ידע מהם בעת שהלך דינם כנכסי שבוי^א, וכן הלך שלא במקום סכנה וחשב לחזור ולא חזר הוי כמי שיצא שלא לדעת.

ג. דמה שידע מהם וגילה דעתו שאין רצונו שאחרים ירדו להם גלי, ומה שלא גילה אין זו אבידה לדעת. סמ"ע ס"ק י"ט.